

Latvijai svarīgs ikviens veiksmīgs uzņēmējs

Saruna ar ekonomikas ministru Viktoru Valaini

SARMĪTE RUTKA

Kā BD jau informēja, oktobra sākumā uz Jēkabpils novadu vizītē bija devies ekonomikas ministrs **Viktors VALAINIS** (attēlā). Pēc vairāku uzņēmēju apmeklējuma viņš bija ieradies arī uz interviju «Brīvās Daugavas» redakcijā.

– Pie mums esat atbraucis pēc garas un nogurdinošas dienas – apciemojāt Jēkabpils novada uzņēmējus, šīs vizītes «dzīvajā» translējot savā «YouTube» kanālā. Kādēļ izvēlējāties šādu formātu? Kāds bija šīs dienas brauciena mērķis un rezultāti?

– Ir ļoti svarīgi visos līmeņos iepazīt un uzzināt par tiem uzņēmumiem, ar ko mēs visi varam lepoties. Šajā braucienā sanāca apmeklēt tādus faktiski ģimenes uzņēmumus, kas paši visu sākuši no nulles. Tikko esmu atgriezies no vizītes Vācijā, kur arī bijām pie uzņēmējiem piektajā sestajā paaudzē. Pie mums tas viss vēl tikai veidojas. Tomēr Viesītes «Kalna Dambrānos» redzējām, ka visi trīs dēli saimniecei ir aktīvi palīgi, kas noteikti turpinās saimniekot, un uzņēmums turpinās attīstību. Šāda veida vizītes man palīdz arī ieraudzīt savas īstenotās politikas rezultātus. Piemēram, «Spāres-L» saimnieku Māri Lāci iepriekšējo reizi satiku tautas namā uzņēmēju forumā, kad diskutējām par viņa problēmām un iespējām, kā tās risināt. Tagad redzu, kas paveikts.

Meklēju veidus, kā ar jaunākajām tehnoloģijām parādīt iespējami lielākai auditorijai, kas Latvijā notiek, lai arī citi paskatoties varbūt var smelt kādu ideju.

– Pirms laiciņa nācāt ar iniciatīvu par tirgotāju peļņitkāres ierobežošanu – tas ir, par produktu cenu samazināšanu veikalos. Mēs sekojam līdzi šīm aktivitātēm un zinām arī par to, kas izdevies, tomēr pircējs parastais, visticamāk, nekādas būtiskas izmaiņas tomēr nav pamanījis. Kādēļ tā?

– Jāteic, ka mēs uzreiz uzlikām sev daudzus plāna punktus – piecus uzdevumus. Turklāt nozarei bija tāda, var teikt, absolūta ignorance pret ministriju. Nevienš neticēja, ka mūsu iecerētais varētu īstenoties, bet sagatavojām gan dažādu noteikumu izmaiņas, gan ar ļoti asām likumdošanas izmaiņām gājām uz Saeimu. Un tikai tad tirgotāji saprata, ka tas ir nopietni. Tobrīd jau mums sarunas ar nozari faktiski bija pārtrūkušas, nācās aicināt talkā mediatoru – Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kame-

ru, lai sāktu sarunas no jauna. Tā nonācām līdz kompromisa variantam – zemo cenu grozam. Tie ir produkti no desmit preču grupām. Tirgotājs nodrošina, ka tie ir lētākie produkti veikalā. Arī līdz šādam rezultātam nonācām ļoti grūti. Pašlaik paši veikali šo zemo cenu grozu ārkārtīgi reklamē. Protams, te var runāt, ar ko tas atšķiras no ierastās atlaistu politikas. Mēs no savas puses monitorējam, lai nosacījumi tiktu izpildīti. Ja, piemēram, pirkstiet akcijas pienu, tas var arī nebūt lētākais veikalā. Taču, ja izvēlēties zemo cenu grozu, tad tas gan noteikti tāds būs.

Jāteic, ka Latvijas līmenī cenu kritums, sākot no maija, ir par nepilnu procentu. Gada griezumā cenām vēl uzrādās pieaugums, jo tur aprēķinā iekļauta ziema un pavasaris, kad cenas kāpa gandrīz vai katru dienu. No brīža, kad parakstījām memorandu, cenas ir nostabilizējušās. Jā, tās nekrīt tik ļoti, kā mums gribētos, tomēr arī nepieaug. Turklāt lielo veikalu ķēdes maina savu tirdzniecības politiku, samazinot preču piedāvājumu kopumā, lai varētu nodrošināt lielāku zemo cenu grozu – vairāk lētāku produktu. Nezinu, kā būs ziemas mēnešos, bet sekosim. Turklāt no 1. decembra stājas spēkā likums, ar ko noteicām visiem veikalos par obligātu pienākumu ziņot visas preces cenas no skenera datiem. Ar 1. decembri sāks darboties iecere par cenu salīdzināšanas rīku. Veikalā pie kases noskenējot preci, visi šie dati nāks uz Ekonomikas ministriju. Mēs tos izmantosim statistikas vajadzībām – lai precīzi noskaidrotu, cik tad īsti cilvēki tērē pārtikai, kāda ir cenu dinamika u.tml. Turklāt veikalos būs jāsniedz dati par zemo cenu produktiem un mēs tos publicēsim, tādējādi veicinot konkurenci. Dati būs vispārēji pieejami, un tos varēs publicēt arī laikraksti utt.

– Vai, jūsuprāt, uz produktu cenām pircējam jūtamu ietekmi atstās jūsu partijas priekšlikums, ko, domājams, iekļaus nākamā gada budžetā – samazināt PVN likmi atsevišķiem pārtikas produktiem?

– Jā, šādi cīnāmies par dzīves dārdzības samazi-

D. GAGUNOVA foto

nāšanu. Mums nākamā gada budžetam bija bloks par zālēm, kur panācām kompromisu un par medikamentu līdz 10 eiro vērtībā iegādi nebūs jāmaksā receptes apkalpošanas maksa. Tāpat pamatproduktiem – maizei, pienam, olām un putnu gaļai – no nākamā gada 1. jūlija pievienotās vērtības nodoklis būs 12%. Uzreiz pēc budžeta pieņemšanas aicināšu pie kopēja galda gan tirgotājus, gan ražotājus, lai vienotos, kādā veidā panākt fizisku cenu samazinājumu, lai tas «nenomortizējas» kaut kur citur. Tiks iesaistītas visas kontrolējošās institūcijas, tomēr ceram, ka neviens veikals pat nemēģinās veikt kādas negodprātīgas darbības.

– Tiekoties ar lasītājiem, īpaši vecāka gadagājuma, kas savu jaunību pavadījuši padomju gados, nereti nākas dzirdēt, kā tagad viss ir izsaimniekots, rūpnīcas likvidētas, ražošanas nav... Protams, ka tā nav, tomēr gribētos no jums dzirdēt, ko jūs nosauktu kā sava ekonomikas ministra laikā spožākos ekonomikas izaugsmes piemērus, tā dēvētos veiksmes stāstus?

– Pirmais, kas uzreiz nāk prātā, ir SIA «Fibenol Latvija». Ārvalstu investors investē 700 miljonus, un pašlaik Valmieras novadā top ražotne, kur, izmantojot biorafinēšanas metodi, no koku neproduktīvās daļas iegūs bioloģiskas izcelsmes materiālus ceļu būvei u.tml. Vēl viens piemērs ir SIA «ASNS Ingre-dient» zirņu proteīna rūpniecība – ap 140 miljonu vērts investīciju projekts, kas, manuprāt, mainīs Zemgalē audzējamās lauksaimniecības kultūras. Un, protams, septembra beigās karstā ziņa par vācu militārās rūpniecības milža «Rheinmetall AG» ražotnes būvniecību Latvijā. Tie ir lielie projekti, bet es lepojos, piemēram, arī ar šodien Viesītē sastapto «Spāres-L»

īpašnieka Māra Lāča veikumu, jo ikviens veiksmīgs uzņēmējs neatkarīgi no lieluma ir ļoti svarīgs.

– Par to arī mans nākamais jautājums. Skaidrs, ka demogrāfiskā situācija Latvijā tuvojas katastrofai: skolēnu nav, studentu nav, darbaspēka nav... Pašvaldības izcīna cīņu par skolu un slimnīcu saglabāšanu... Ko, jūsuprāt, varētu darīt, lai arī Elksņi, Viesīte, ko šodien apmeklējat, un citas līdzīgas vietas varētu pastāvēt arī turpmāk? Varbūt ir nepieciešama kāda īpaša programma tieši lauku un mazo uzņēmēju atbalstam?

– Jā, šāda programma jau ir izstrādāta – tā ir «Altum» mazā biznesa attīstības programma. Tie ir kredīti līdz 100 000 eiro. Kaut gan vidējais kredīts, ko paņem mūsu uzņēmējs, ir ap 34 000 eiro, un visi pamatā ir tieši reģionos. Tiek finansētas ļoti populāras reģionu programmas: gan uzņēmēji, kas pāriet no primārās lauksaimniecības uz kādu apstrādes rūpniecību – nopērk kādas pirmās dzirnaviņas, sāk ražot makaronus u.tml. Kad veidojam šo atbalsta programmu, bija šaubas, bet tagad to jau izmanto vairāk nekā 3000 uzņēmēju.

Lielākā problēma reģionos bija kapitāla pieejamība. To risinājām pat ļoti asās diskusijās ar komercbanku sektoru, kur mums vēl aizvien ir diezgan saspīlētas attiecības, jo ieviesām banku virsperēžas nodokli, lai motivētu bankas finansēt tautsaimniecību. Jāteic, te ir sasniegti gaidītais rezultāts. Latvijas Banka ziņo, ka absolūti lielākā daļa komercbanku vēl nav maksājusi šo nodokli, jo ir izpildījuši tā nemaksāšanas nosacījumu par noteikta kreditēšanas procenta sasniegšanu. Tikšanās reizēs ar uzņēmējiem jau esmu dzirdējis, ka nu jau pašas bankas piedāvā kredītus. Pēdējie dati rāda, ka kreditēšanas portfelis māj-saimniecībām šogad pie-

audzis par 8%, bet biznesam – par 13%!

– Vairāki vietējie uzņēmēji, kam ir sadarbības partneri Eiropā un Amerikā, ir izteikuši bažas par pēdējā laikā saņemtajām ziņām: par veco Eiropas ekonomiku bremzēšanos, par Trampa tarifiem kokmateriāliem no Eiropas... Kā tas atsauksies uz mūsu uzņēmējiem?

– Jā, daudzi no Jēkabpils lielākajiem uzņēmējiem, kokrūpniecības pārstāvji, ko pazīstu arī personīgi, eksportē savu produkciju uz Vāciju, uz Ameriku. Protams, ar bažām sekojam līdzi notikumu attīstībai. Redzat, Eiropas Savienībai ir vieno-ta tirdzniecības politika. Un, manuprāt, Brisele pašlaik nedemonstrē augstāko pilotāžu šajos jautājumos, un mēs līdz galam neesam spējuši aizstāvēt savas tiesības. Man nav saprotams, ka Eiropai tirdzniecībai ar ASV tiek piemē-

rots 15% nodoklis, bet Lielbritānijai – 10%. Mēs kļūstam ļoti nekonkurēt-spējīgi, mūsu uzņēmēji savu produkciju uz ASV sāk vest caur Angliju, un tā ir neveselīga situācija. Arī zālēm no Eiropas ASV noteikusi lielus tarifus. Arī Latvijai ir liela farmācijas industrija, ko tas būtiski ietekmē. Un tie ir tūkstoši darbinieku, labi apmaksātu darbinieku! Mums jāskatās, ko varam darīt, lai labotu šo situāciju. Te noteikti jāizdara spiediens uz Eiropas Komisiju, lai nopietnāk aizstāvēt mūsu intereses.

Arī daudzu Eiropas valstu ekonomikas stagnē. Tas daudzējādā ziņā ir tādēļ, ka Eiropā ir liela birokrātija, ļoti smagnējs normatīvais regulējums.

Piemēram, Latvijā tiek dibināti daudzi jaunuzņēmumi tehnoloģiju jomā. Kad tie sasniedz zināmu līmeni, kad sāk piesaistīt vairāku miljonu kapitālu, tajā brīdī tie vairs nepaliek Eiropas Savienībā, bet gan dodas vai nu uz Āziju, vai ASV un tur tālāk attīsta savus biznesus.

(Nobeigums 7. lpp.)

Uzziņai

MI ģenerēts attēls

Jau pēc BD tikšanās ar ekonomikas ministru V. Valaini Centrālās statistikas pārvalde (CSP) publicēja datus par iepriekšējā mēneša inflāciju. 2025. gada septembrī, salīdzinot ar augustu, vidējais patēriņu cenu līmenis palielinājās par 0,2%. Būtiskāka ietekme uz cenu pieaugumu, sākoties rudens sezonai, bija apģērbam un apaviem, savukārt cenas samazinājās ar transportu saistītām precēm un pakalpojumiem, galvenokārt pasažieru aviopārvadājumiem un degvielai. Mēneša laikā arī pārtikas un bezalkoholisko dzērienu cenas palielinājušās par 0,1%. Būtiskākā ietekme uz vidējā cenu līmeņa kāpumu grupā bija kafijai (+2,6%) un mājputnu gaļai (+2,3%). Galvenokārt akciju noslēgumu rezultātā dārgāka bija žāvēta, sālīta vai kūpināta gaļa (+1,1%), piens (+2,0%), sviests (+2,5%). Savukārt akciju ietekmē cenas samazinājās sieram un biezpienam (-3,1%), svaigiem augļiem (-2,3%) un maizei (-0,6%), galvenokārt baltmaizei. Lētāki bija kartupeļi (-11,8 %).

Pagājšmēnes, salīdzinot ar 2024. gada septembri, vidējais patēriņa cenu līmenis pieauga par 4,1%. Pārtikas un bezalkoholisko dzērienu grupā cenas gada laikā palielinājās par 6,8%. Būtiskākā ietekme uz vidējā cenu līmeņa pieaugumu grupā bija kafijai (+35,1%). Cenas pieauga mājputnu gaļai (+20,8%), šokolādei (+24,0%), olām (+18,9%), sviestam (+19,7%), žāvētai, sālītai vai kūpinātai gaļai (+3,4%). Dārgāka bija arī augu eļļa (+20,5%), piens (+6,4%), piena produkti (+4,9%), svaigi augļi (+4,0 %), konditorejas izstrādājumi (+3,9%), liellopu gaļa (+27,5%), maize (+2,1%), augļu un dārzeņu sulas (+8,3%), cūkgaļa (+2,8%), jogurts (+5,0%). Savukārt lētāki bija svaigi dārzeņi (-2,4%), cukurs (-12,5%), svaigas vai atdzesētas zivis (-7,7%), kartupeļi (-3,4%), olīveļļa (-5,1%).